

Wereld Alliantie van Reformatorische Kerken (WARC)
24ste Algemene Vergadering, Accra, Ghana
30 juli - 13 augustus 2004

(zoals overeengekomen door de Algemene Vergadering)

Verbond voor gerechtigheid in de economie en op de aarde

Inleiding

1. In antwoord op de dringende oproep van de Zuid-Afrikaanse leden die in 1995 in Kitwe bijeenkwamen en vanwege de toenemende urgentie van het wereldwijde economisch onrecht en ecologische verwoesting, nodigde de 23ste Algemene Vergadering (Debrecen, Hongarije, 1997) de lidkerken van de Wereld Alliantie van Reformatorische Kerken (WARC) uit om een proces in te gaan van “herkenning, educatie en confessie (*processus confessionis*)”. De kerken dachten met elkaar na over de tekst van Jesaja 58:6 “... de banden van het juk te ontbinden, verdrukten vrij te laten en elk juk te verbreken”, terwijl zij het geroep hoorden van broeders en zusters over de hele wereld en er getuige van waren hoe de door God gegeven schepping bedreigd wordt.
2. Sindsdien hebben negen lidkerken zich geëngageerd tot een geloofsverplichting, sommige kerken hebben zich begeven in het proces om tot een verbondsluiting te komen en andere hebben het onderwerp bestudeerd en hebben onderkend hoe ernstig de crisis is. Bovendien heeft de WARC, samen met de Wereldraad van Kerken, de Lutherse Wereld Federatie en regionale oecumenische organisaties, consultaties in alle regio's van de wereld gehouden, van Seoul/Bangkok (1999) tot Stony Point (2004). Aanvullende consultaties hebben plaats gevonden met kerken uit het Zuiden in Buenos Aires (2003) en met kerken uit het Zuiden en Noorden in Londen Colney (2004).
3. Bijeengekomen in Accra, Ghana, voor de Algemene Vergadering van de WARC, hebben we de slavenkerkers van Elmina en Kaapkuust bezocht, waar miljoenen Afrikanen tot koopwaar werden gemaakt, verkocht en onderworpen aan de gruwelen van onderdrukking en dood. De uitspraak “nooit weer” is tot een leugen geworden door de nog steeds doorgaande mensenhandel en de onderdrukking door het wereldwijde economische systeem.
4. Vandaag komen we tot een besluit aangaande onze geloofsverplichting.

Het Onderscheiden van de Tekenen der Tijden

5. We hebben gehoord dat de geknechte schepping in afwachting van haar bevrijding nog steeds zucht en in barensoed is (Romeinen 8:22). We worden uitgedaagd door het roepen van hen die lijden en door de wonden van de schepping zelf. Wij zien een dramatische overeenkomst tussen het lijden van de mensen en de schade aan de rest van de schepping.
6. De tekenen van de tijden zijn alarmerender geworden en moeten geduid worden. De oorzaken van de massale bedreiging van het leven zijn bovenal het product van een onrechtvaardig economisch systeem dat verdedigd en beschermd wordt door politieke en militaire macht. Economische systemen zijn een zaak van leven of dood.
7. We leven in een schandelijke wereld die Gods oproep van leven voor allen ontkent. Het jaarlijkse inkomen van de rijkste 1% is gelijk aan dat van de armste 57%, en iedere dag sterven 24.000 mensen door hongersnood en ondervoeding. De schuld van arme landen neemt voortdurend toe ondanks de terugbetalingen die de oorspronkelijke leningen vele malen overtreffen. Oorlogen om hulpbronnen nemen de levens van miljoenen mensen, terwijl miljoenen anderen sterven aan ziekten die te voorkomen zijn. De wereldwijde HIV en AIDS pandemie teistert het leven in alle delen van de wereld en treft de armste delen waar generieke geneesmiddelen niet beschikbaar zijn.

Het merendeel van de mensen dat in armoede leeft zijn vrouwen en kinderen en het aantal mensen dat in absolute armoede (minder dan 1 US dollar per dag) leeft, neemt nog steeds toe.

8. Het beleid van onbeperkte groei in geïndustrialiseerde landen en het winststreven van multinationale ondernemingen hebben de aarde geplunderd en het milieu ernstig geschaad. In 1989 verdween er iedere dag één biologische soort en in 2000 zelfs ieder uur. Klimaatverandering, de uitputting van visvoorraden, ontbossing, bodemerosie en de bedreiging van schoon water zijn slechts enkele van de verwoestende effecten. Gemeenschappen zijn ontworpen, bestaanszekerheid is verloren gegaan, kustgebieden en de Pacifische eilanden worden bedreigd door overstroming en stormen nemen toe. Hoge niveaus van radioactiviteit bedreigen gezondheid en milieu. Levensvormen en culturele kennis worden gepatenteerd voor financieel gewin.
9. Deze crisis houdt direct verband met de ontwikkeling van de neoliberale economische globalisering, die gebaseerd is op de volgende overtuigingen:
  - ongeremde competitie, consumentisme en onbeperkte economische groei en accumulatie van rijkdom zijn het beste voor de hele wereld;
  - het in eigendom hebben van privé-bezittingen brengt geen sociale verplichtingen met zich mee;
  - kapitaalspeculatie, liberalisering en deregulering van de markt, privatisering van nutsbedrijven en nationale hulpbronnen, onbeperkte toegang voor buitenlandse investeerders en importen, belastingverlagingen en onbeperkt kapitaalverkeer zullen iedereen rijkdom brengen;
  - sociale verplichtingen, bescherming van de armen en de zwakken, vakbonden en de relaties tussen mensen zijn ondergeschikt aan de processen van economische groei en kapitaalaccumulatie.
10. Dit is een ideologie die beweert dat er geen alternatief is en die een eindeloze hoeveelheid offers vraagt van de armen en de schepping. Deze ideologie doet de valse belofte dat zij de wereld kan redden door het scheppen van rijkdom en voorspoed, claimt zeggenschap over het hele leven en eist een totale overgave die gelijk staat aan afgoderij.
11. Wij erkennen dat de situatie gruwelijk en gecompliceerd is. We zijn niet op zoek naar eenvoudige antwoorden. Als zoekers naar waarheid en gerechtigheid en kijkend door de ogen van machteloze en lijdende mensen, zien we dat de huidige wereld(wan)orde geworteld is in een extreem complex en immoreel economisch systeem dat verdedigd wordt door imperiale macht ('empire'). Met het gebruik van het begrip 'imperiale macht' ('empire') bedoelen we het samenvallen van economische, culturele, politieke en militaire macht dat een systeem vormt waarin machtige staten die hun eigen belangen beschermen en verdedigen, domineren.
12. In de klassieke liberale economie zijn staten er om privé-eigendom en marktcontracten te beschermen. Door de strijd van de arbeidersbeweging begonnen staten de markten te reguleren en sociale voorzieningen te verzorgen. Sinds de jaren '80 is, als gevolg van de transnationalisering van het kapitaal, het neoliberalisme begonnen de welzijnsfuncties van de staat te ontmantelen. Onder het neoliberalisme is het doel van de economie het verhogen van de winsten en omzet voor de eigenaren van productie en financieel kapitaal, wat gepaard gaat met uitsluiting van het merendeel van de mensen en met vermarkting van de natuur.
13. Net zoals de markten zijn de politieke en juridische instituties die hen beschermen geglobaliseerd. De regering van de Verenigde Staten van Amerika en zijn bondgenoten gebruiken, samen met internationale financiële en handelsinstellingen (Internationaal Monetair Fonds, Wereldbank en Wereld Handels Organisatie), politieke economische of militaire allianties om de belangen van kapitaalbezitters te beschermen en te bevorderen.
14. We zien dat de economische crisis op een dramatische manier samengaat met de integratie van economische globalisering en een geopolitiek die gesteund wordt door een neoliberale ideologie. Dit is een wereldomspannend systeem dat de belangen van de machtigen verdedigt en beschermt.

Het beïnvloedt en betovert ons allemaal. Zo'n systeem van accumulatie van rijkdom ten koste van de armen wordt in de bijbel beschouwd als ontrouw aan God en als verantwoordelijk voor menselijk lijden dat te voorkomen is, en wordt Mammon genoemd. Jezus heeft ons geleerd dat we niet zowel God als Mammon kunnen dienen (Luc.16:13).

Geloofsbelijdenis ten aanzien van economisch onrecht en ecologische Vernietiging

15. Een *verplichting* vanuit het geloof kan, afhankelijk van regionale en theologische tradities, op uiteenlopende manieren uitgedrukt worden: als belijdenis, als het samen belijden, als geloofsovertuiging, als trouw aan het verbond van God. Wij kozen voor een belijdenis, niet in de betekenis van een klassieke doctrinaire belijdenis, want de WARC kan zo'n belijdenis niet opstellen, maar om de noodzaak en de urgentie te laten zien van een daadwerkelijk antwoord op de uitdagingen van onze tijd en op de oproep van Debrecen. We nodigen lidkerken uit om ons gezamenlijk getuigenis te ontvangen en erop te antwoorden.
16. Sprekend vanuit onze reformatische traditie en ziende de tekenen van de tijden, bevestigt de Algemene Vergadering van de WARC dat economische gerechtigheid wereldwijd essentieel is voor de integriteit van ons geloof in God en ons discipelschap als Christenen. We geloven dat de integriteit van ons geloof op het spel staat als we zwijgen of weigeren te handelen ten aanzien van het huidige systeem van neoliberale economische globalisering en daarom **belijden** we tegenover God en elkaar.
17. **Wij geloven** in God, Schepper en Behoeder van alle leven, die ons roept als partners in de schepping en verlossing van de wereld. We leven in de belofte dat Jezus Christus is gekomen opdat allen een leven en overvloed zullen hebben (Joh. 10:10). Geleid en staande gehouden door de Heilige Geest stellen we ons open voor de realiteit van onze wereld.
18. **Wij geloven** dat God heer is over de gehele schepping. "Van de Heer is de aarde en haar volheid" (Psalm 24:1).
19. **Daarom verwerpen wij** de huidige economische wereldorde die ons door het wereldwijde neoliberale kapitalisme wordt opgelegd en elk ander economische systeem, waaronder absolute planeconomie, dat het verbond van God tart door de armen, de kwetsbaren en de hele schepping uit te sluiten van de volheid van leven. We verwerpen iedere claim van economische, politieke of militaire macht die Gods heerschappij over het leven omver werpt en handelt in strijd met Gods rechtvaardige regering.
20. **Wij geloven** dat God een verbond heeft gesloten met de gehele schepping (Gen. 9:8-12). God heeft op aarde een gemeenschap tot stand gebracht die gegrondvest is in het visioen van gerechtigheid en vrede. Het verbond is een genadegave, die niet op de markt te koop is. (Jes. 55:1). Het is een economie van genade: als een huishouden voor alle schepselen. Jezus laat ons zien dat het een inclusief verbond is waarin de armen en gemarginaliseerden voorrang krijgen, en Hij roept ons op om gerechtigheid voor de "minste van deze" (Mat. 25: 40) in het midden van de levensgemeenschap op te richten. De gehele schepping is gezegend en opgenomen in dit verbond (Hosea 2:18 e.v.).
21. **Daarom verwerpen wij** de cultuur van buitensporig consumentisme en wedijverende hebzucht en het egoïsme van de neoliberale wereldmarkt, en ieder ander systeem dat pretendeert dat er geen alternatief is.
22. **Wij geloven** dat iedere economie van het huishouden van leven, dat ons is gegeven door Gods verbond om het leven te onderhouden, rekenschap verschuldigd is aan God. Wij geloven dat de economie er is om de waardigheid en het welzijn van mensen in gemeenschappen te dienen, binnen de grenzen van de duurzaamheid van de schepping. We geloven dat mensen geroepen zijn

om God te verkiezen boven Mammon en dat het belijden van ons geloof een daad is van gehoorzaamheid.

23. **Daarom verwerpen wij** de ongereguleerde accumulatie van rijkdom en onbeperkte groei die al miljoenen levens heeft gekost en een groot deel van de Gods schepping vernietigd heeft.
24. **We geloven** dat God een God van gerechtigheid is. In een wereld van corruptie, uitbuiting en hebzucht is God op een bijzondere manier de God van de behoeftigen, de armen, de verschoppelingen en de misbruikten (Psalm 146: 7-9). God roept op tot rechtvaardige verhoudingen met al het geschapene.
25. **Daarom verwerpen wij** iedere ideologie of economisch regiem dat winst boven mensen laat gaan, geen zorg draagt voor de hele schepping en dat de gaven van God die bedoeld zijn voor iedereen, privatiseert. Wij verwerpen iedere leer die -in naam van het evangelie- diegenen rechtvaardigt die zo'n ideologie ondersteunen of zich er niet tegen verzetten.
26. **We geloven** dat God ons roept om aan de zijde te gaan staan van hen die slachtoffers zijn van onrecht. We weten wat de Heer van ons vraagt: recht te doen en getrouwheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met God (Micha 6:8). Wij zijn geroepen om ons te verzetten tegen iedere vorm van onrecht in de economie en tegen milieuvernietiging, "zodat het recht als water golft en gerechtigheid als een immer vloeiende beek"(Amos 5:24).
27. **Daarom verwerpen wij** iedere theologie die beweert dat God alleen met de rijken is en dat armoede een fout is van de armen. Wij verwerpen iedere vorm van onrecht die rechtvaardige relaties – gender, ras, invaliditeit, of kaste- vernietigt. We verwerpen iedere theologie die verklaart dat menselijke belangen boven de natuur gaan.
28. **We geloven** dat God ons roept om het roepen van de armen en het zuchten van de schepping te horen en om Jezus Christus na te volgen die is gekomen om te zorgen dat allen leven hebben, leven in overvloed (Joh. 10:10). Jezus brengt de verdrukten gerechtigheid en brood aan degenen die honger hebben; Hij bevrijdt de gevangenen en geeft blinden het gezicht (Luc. 4: 18); Hij steunt en beschermt de vertrapte, de vreemdeling, de wees en de weduwe.
29. **Daarom verwerpen wij** iedere kerkelijke praktijk of leer die de armen en de zorg van de schepping niet tot haar opdracht rekent en die troost geeft aan diegenen die komen om "te stelen, te slachten en te verdelgen" (Joh.10:10) in plaats van om de "goede herder" te volgen die is gekomen om leven te geven aan allen (Joh.10:11).
30. **Wij geloven** dat God mannen, vrouwen en kinderen van alle plaatsen samenroept, rijk en arm, om de eenheid van de kerk en zijn opdracht hoog te houden, zodat de verzoening waartoe Christus oproept, zichtbaar kan worden.
31. **Daarom verwerpen wij** iedere poging in de kerken om een scheiding aan te brengen tussen gerechtigheid en eenheid.
32. **Wij geloven** dat we geroepen zijn in de Geest om rekenschap af te leggen van de hoop die door Jezus Christus in ons is, en geloven dat gerechtigheid zal zegevieren en vrede zal heersen.
33. **Wij verplichten ons** om te streven naar een wereldwijd verbond voor gerechtigheid in de economie en de aarde in Gods huishouden.
34. **Wij belijden** deze hoop **nederig**, omdat we weten dat ook wij onder het oordeel staan van Gods gerechtigheid.
  - We erkennen de medeplichtigheid en schuld van hen die bewust of onbewust profiteren van het huidige neoliberale economische systeem; we erkennen dat hieronder ook kerken en leden

van onze eigen reformatorische traditie vallen en daarom roepen we op tot een schuldbelijdenis.

- We erkennen dat we bevangen zijn geraakt door de cultuur van consumentisme, door de wedijverende hebzucht en egoïsme van het huidige economische systeem. Deze zijn maar al te vaak zelfs onze spiritualiteit binnengedrongen.
- We belijden onze zonde dat we de schepping misbruiken en dat we onze taak als rentmeesters en partners van de natuur niet vervullen.
- We belijden onze zonde dat het gebrek aan eenheid in onze reformatorische familie onze mogelijkheden heeft aangetast om helemaal in dienst van God te staan

35. **Wij geloven**, in gehoorzaamheid aan Jezus Christus, dat de kerk geroepen is om te belijden, te getuigen en te handelen, zelfs wanneer overheden en menselijke wetten het hun verbieden en bestraffing en lijden het gevolg zijn (Hand. 4:18 e.v.). Jezus is Heer.

36. **Wij loven** samen God, Schepper, Verlosser, en Geest, die “machtigen van de troon heeft gestort en eenvoudigen verhoogd, hongerigen met goederen vervuld en rijken ledig weggezonden” (Luc.1:52 e.v.).

Naar een Verbond voor Gerechtigheid

37. Door samen ons geloof te belijden, sluiten we een verbond in gehoorzaamheid aan God, als een blijk van ons vertrouwen in wederzijdse solidariteit en in betrouwbare relaties. Dit helpt ons samen te werken aan gerechtigheid in de economie en op de aarde, zowel in onze gezamenlijke wereldwijde context als in onze uiteenlopende regionale en lokale situaties.

38. Op deze gemeenschappelijke weg hebben sommige kerken al hun engagement uitgesproken in een geloofsbelijdenis. We dringen er bij hen op aan dat zij doorgaan hun belijdenis in concrete handelingen te vertalen, zowel regionaal als lokaal. Andere kerken hebben er al een begin mee gemaakt om zich te verbinden met dit proces en activiteiten te ondernemen, en wij dringen er bij hen op aan op die weg verder te gaan met educatie, belijden en actie. Omdat wij ons in het verbond wederzijds verantwoordelijk weten, dringen we er op aan bij de kerken die zich nog aan het beraden zijn, om meer aan educatie te doen en verder in de richting van een belijdend spreken te gaan.

39. De Algemene Vergadering roept de lidkerken op om, op basis van deze verbindende relatie, de moeilijke en profetische taak op zich te nemen om deze belijdenis uit te leggen aan de plaatselijke gemeenten.

40. De Algemene Vergadering dringt er bij lidkerken op aan om deze belijdenis in de praktijk te brengen door de aanbevelingen met betrekking tot economische gerechtigheid en ecologische kwesties van de Commissie van Publieke Zaken op te volgen.

41. De Algemene Vergadering bindt de WARC op het hart samen met andere kerkgemeenschappen, de oecumenische gemeenschap, gemeenschappen van andere geloofsovertuigingen, civiele bewegingen en volksbewegingen te werken aan een rechtvaardige economie en integriteit van de schepping, en roept onze lidkerken op om hetzelfde te doen.

42. Nu verklaren wij met heel ons hart dat we onszelf, onze tijd en onze energie in zullen zetten om de economie en de aarde te veranderen, te vernieuwen en te herstellen, omdat we het leven kiezen, opdat wij en ons nageslacht zullen leven (Deuteronomium 30: 19).